

a) Op school gaan, zich laten onderwijzen, is onmisbaar element in de navolging van Christus.

b) Leer en leven, belijdenis en wandel kunnen niet van elkaar worden losgemaakt.

ad a) Men pleegt van ons nog al eens te zeggen, dat we veelzins „Zondags-christenen” zijn. Men bedoelt daar dan mede, dat we 's Zondags het, zoo gezegd, wel heel nauw nemen. Maar die zelfde kerkgangers moet men vooral niet bezig zien in de week, in hun handel en wandel van iederen dag.

Dit zwaard moet zich wel keeren, tegen wie het hanteert. Vanuit hun eigen gezichtspunt bezien, zouden zij zelf dan den naam „in-de-weeksche Christenen” verdienen. Wij zien natuurlijk af van het gebruik van dergelijke terminologie. We houden ons aan de belijdenis (Zondag 38 van den Cath.) die zegt, dat wij al de dagen van ons leven van onze booze werken hebben te „vieren” en constateeren door het geloof, dat we Christus willende volgen inzonderheid op den Sabbath tot de gemeente Gods naarstiglijk hebben te komen om Gods Woord te hooren.

Daarbij constateeren wij dus evenzeer, dat wie die onderlinge bijeenkomsten nalaat de navolging van Christus op dat punt verzuimt.

Dit is hoogst ernstig omdat — dit ad b) — leer en leven, belijdenis en wandel niet van elkaar mogen worden losgemaakt. Het verband tusschen die beide wordt zoo duidelijk aangegeven door wat de Catechismus zegt over goede werken! Op de vraag: Maar wat zijn goede werken? luidt het antwoord: „Alleen die uit een waar geloof, naar de wet Gods, Hem ter eere geschieden en niet, die op ons goetdunken of menscheninzettingen gegrond zijn.”

Werken heeten alleen goed als ze uit een waar geloof zijn. Maar dat geloof wordt gewerkt en versterkt door prediking van het Evangelie. Dus moeten we naar de kerk.

Werken heeten alleen goed, wanneer ze naar de wet Gods zijn. Daarom, zoo belijden we, laat God ons de tien geboden scherpelijk prediken. Dus moeten we naar de kerk.

Kortom: in de Schrift wordt ons voorgehouden, dat kerk en koninkrijk Gods met elkander in onlosmakelijk verband staan. De kinderen des koninkrijks moeten 's Zondags naar de kerk. Want daar krijgen ze van hun plicht een klaar bericht.

We moeten ons dan ook bij beoordeeling niet laten leiden door wat voor oogen is. Waar de verkondiging van Christus' verzoenend lijden en sterven achterwege blijft of geheel op den achtergrond gedrongen wordt, daar zijn wij genoodzaakt een groot vraagteken te zetten achter zgn. goede werken. Heiligmaking rust op rechtvaardigmaking. Geest en bloed van Christus zijn niet te scheiden. En wie het probeeren wil vreeze zich een oordeel te werken. Het oordeel, dat rust op en voltrokken wordt aan degenen die, om met Paulus te spreken wel een ijver tot God hebben, maar „niet met verstand”.

Y.

J. K.

UIT DE SCHRIFT

Het waarachtige licht.

Het waarachtige licht, hetwelk ieder mensch verlicht, komende in de wereld. Joh. 1:9. (Vertaling Dr. C. Boerma.)

Op velerlei wijze wordt in de Heilige Schrift gesproken van de heerlijkheid van onzen Heere Jezus Christus; hier wordt onze Heere Jezus Christus geprezen als het waarachtige licht.

Vooreerst dus als licht, en de apostel wil daarmee zeggen, dat de Heere Jezus degene is, die vroolijkheid, blijdschap geeft, die heil verschaft.

Wat de psalmist roemt in God (Ps. 27), dat Hij zijn licht is en zijn heil, dat zegt de apostel van onzen Heere Jezus: Hij is het licht, dat vroolijkheid en blijdschap schenkt.

En Hij is het waarachtige licht. In de dagen, dat de apostel zijn evangelie schreef, waren er velen, die meenden, dat Johannes de Dooper door God gezonden was als het Licht, en dat de Heere Jezus den Dooper verdreven had uit zijn rechtmatige plaats: neen, zegt de apostel, de Heere Jezus is het waarachtige licht.

Tegenover de maan heeft de zon het waarachtige licht; de maan is er, omdat de zon er is, de maan ontleent zijn licht aan de zon. Welnu, zoo roept de apostel zijn lezers toe, Johannes de Dooper is er slechts, omdat de Heere Jezus er is, hij ontleent zijn licht, dat groot is, aan het waarachtige licht, den Heere Jezus.

Wij behoeven niet meer te kiezen tusschen den Dooper en Christus. Maar daarom, ons wordt niet minder ander licht aangeboden en aangeprezen boven het waarachtige licht. Alleen Hem zullen we aannemen; Hij alleen geeft heil, vroolijkheid, Hij alleen is het licht door de vergeving der zonden, die gave des Geestes, het recht op het eeuwige leven, Zijn kracht om den Satan en de zonde te overwinnen.

En, zegt de apostel, dat licht was komende in de wereld. Door deze woorden worden we ver-

plaatst in den tijd, toen Johannes de Dooper predikte in de woestijn. Toen was het licht reeds gekomen. Toen was de Heere Jezus reeds nabij de dertig jaar.

Het Licht was er dus al, en toch, het was komende. We moeten het vergelijken met den opgang van de zon. Dat opkomen is pas beëindigd, als de zon weer gaat neerdalen.

Zoo was ook dat Licht reeds aan de kimmen, toen de Dooper sprak van het waarachtige licht, maar de zon des heils was nog niet tot haar hoogtepunt geklommen; daarom was het Licht nog steeds komende, maar het was er dan toch.

Ja, het was er dan toch. Eeuwen geleden was het al beloofd, het was al toegezegd aan Adam, Abraham had er al op gehoopt, David had het verwacht, maar het kwam maar niet... velen van Gods volk hadden den moed al opgegeven, waren de verwachting der vaderen vergeten of hadden haar mismaakt, en toch kwam het, Johannes ziet het Licht aan de kimme staan.

Nog noemt de Heilige Schrift Christus. Die gekomen is, den Komende. Hij komt in volle majesteit en met volheid van genade, zooals Hij eenmaal gekomen is. Velen zijn Hem vergeten, maar God is Zijn belofte niet vergeten. Hij zal komen, en de tijd is nog maar kort. De einden der aarde zijn reeds op ons gevallen. Dat we Hem dan toch verbeiden, die zekerlijk en snellijk komt.

* * *

En Hij is het Licht, dat verlicht een iegelijk mensch. Hij is het, die aan een ieder mensch zaligheid, heil, blijdschap geeft.

Hoe nu? Worden dan alle menschen zalig, gelijk zij door Adam verdoemd zijn geworden?

Neen, zeggen de andere Schriften en zegt dies ook deze Schrift het. Johannes bedoelt: er is bij Hem geen aanneming des persoons. Hij verlicht Joden en Heidenen, rijken en armen, slaven en vrijen, Farizeërs en schare, die de wet niet kent, „geestelijke, ziele- en vleeschelijke” menschen.

Ze mogen allen komen tot Hem. Hij spreekt de armen in Zijn kerk zalig, maar ook Jozef van Arimathea is Zijn discipel, het is aan de kinderen geopenbaard, maar ook Paulus, Apollos en de schrijver van den brief aan de Hebreërs worden door Hem verlicht. Een schare van priesters wordt aan het geloof gehoorzaam, en ook Samaritanen vinden den weg tot Hem. Hij verlicht een iegelijk mensch.

* * *

Hij verlicht ieder mensch. Gode zij dank, er mag veel verschil onder de menschenkinderen zijn, in de uitbreiding van de gaven en schatten van Christus is bij God geen aanneming des persoons. Gezegend zij de kerk, waarin ze allen vergaderd worden, zonder eenig onderscheid, waarin ze allen komen tot één Doop en kris-kras door elkander zitten aan één avondmaalstafel: rijken, armen, geleerden, dommen, ingeleiden, weinig-verzekerden, Joden, Ariërs, ouden, jongen, verlicht wordende door dien Eenigen, die hun vroolijkheid, blijdschap, vreugde geeft.

Hallelujah, mijn ziel maakt groot den Heer, Die hen allen wil aannemen en ook mij wil aannemen. En laat ik nu niet denken, dat het is om mijn nientwil, om een van mijn voortreffelijkheden, om mijn armoe, of om mijn „kind” zijn, of mijn „geestelijk” zijn of om mijn kennis van het Woord, of wat ook maar — Hij verlicht een iegelijk mensch. Geen aanneming des persoons.

M.

M. Vr.

KERKELIJK LEVEN

Academisch Statuut tegenover ficties van academici.

In ons artikel van verleden week lieten we de Hooger-Onderwijs-wet spreken. Het resultaat was, dat we behalve wat toen reeds opgemerkt is, thans nog constateeren moeten, dat prof. Hepp zich vergist, als hij beweert, dat „van de theologische faculteit (der V.U.) voor een deel het ius promovendi, het promotierecht der geheele Universiteit afhangt”. Dat is niet waar, het is een fictie. Als de V.U. haar theologische faculteit eens aan de kerken wilde overdoen, zou ze evengoed „universiteit” blijven heeten; net als vroeger, toen ze nog onvollediger was dan tegenwoordig. En haar effectus civilis zou kunnen blijven, als er maar een genoegzaam aantal faculteiten overblijft. De theologische faculteit staat daar buiten. Ja, stel eens, dat de theologische faculteit der V.U. zou doen, wat ze wilde, en bij de beslissingen inzake toekenning der niet-theologische doctorale graden wilde meespreken, dan zou zij ingaan tegen de wet. Juist dat zou een „krachtproef met de overheid beteekenen”; beter gezegd: een overtreding van de wet.

Het is goed, met deze nuchtere feiten te rekenen, opdat de uiteraard goedbedoelde, maar daarom niet minder fatale mythe, waarmee men de kerken in vergadering, en ook in zulke perspolemie, op een dwaalspoor brengt, niet langer kwaad stichte. Hoe vaak hebben wij het al niet gehoord: het doctoraat moet aan een universiteit blijven? Of: beslissingen inzake doctoraten moeten uitgaan van den heelen senaat?

Nog deze week redeneert prof. Hepp in deze richting. Maar ik wilde wel, dat de feiten zelf aan het woord gelaten werden: teneinde advocaten, rechters, leeraren, benoembaar te krijgen bij de overheid, heeft de Vrije Universiteit het moeten aanzien, dat de theologische faculteit werd uitgesloten van de beslissing over hun promotie.

Ik zeg niet, dat deze beslissing der overheid gezond is. Blijkbaar is haar tegen de theologische faculteit van V.U. of van Nijmegen (roomsch) gericht afwerend gebaar een poging, om die bepaalde doctoraten, waaraan de overheid wel civiel effect verbinden wil, vrij te houden van het confessionele zuurdeeg, dat niettemin naar onze meening het brood van alle faculteiten heeft te doortrekken. Hoe het zij, de V.U. heeft het er voor over gehad, dat zij in de overheidsklem vast kwam te zitten. Zoolang nu niet van kerkelijke zijde dit een oorzaak is, om haar eenig verwijt te doen, moest men van universitaire zijde maar niet de kerken in haar discussies over Kampen bemoeilijken door het inbrengen van bezwaren, die op ficties berusten. Hoogleraren der V.U. behooren de kerken te dienen met adviezen, die met name in hun beweringen aangaande universiteit en wetgever altijd werkelijkheidsgetrouw zijn.

Komen we thans tot 't Academisch Statuut zelf. De door prof. dr. H. H. Kuyper in overweging gegeven gedachte van promotie van leerlingen van Kampen onder leiding van een Kamper hoogleraar, maar dan aan de Vrije Universiteit, gaat blijkbaar uit van een suggestie van het Academisch Statuut, sluit zich althans daarbij aan. We zullen de paragrafen, die op een en ander betrekking hebben, laten spreken.

Vooraf moeten ons evenwel twee dingen van het hart: a. eigenlijk hebben noch de theologische faculteit der V.U., noch eventueel Kampen in zijn promoties zich aan dit Academisch Statuut anders dan vrijwillig te binden; en zeker kan men de kerken in haar afbouw van haar eigen hogeschool er niet mee lastig vallen, evenmin als de theologische faculteit, waarvoor de kerken collecteeren, er door de kerken om wordt lastig gevallen. De kerken hebben thans weer drie jaar te studeeren over dat Academisch Statuut. Want het gaat om Kampen. Hebben ze zich ook drie jaar lang over dat Statuut bekommerd, toen het er over liep, den steun voor de Vrije Universiteit steeds meer uit te breiden? Toen het er over ging, kerkeraden tot lid der vereeniging voor Hooger Onderwijs te maken? Antwoord: neen! Want als het dien kant uit gaat, voelt ieder zich vrij van dat Academisch Statuut;

b. het Academisch Statuut pleit vóór toekenning van het promotierecht aan Kampen gegeven eenmaal het feit, dat men daar opleidt.

Wat a. betreft, het Academisch Statuut (Koninkl. Besluit van 15 Juni 1921, Staatsblad no. 800) is een „wijziging en nadere vaststelling van het... gewijzigde Koninkl. Besluit van 27 April 1877... waarbij de in de artikelen 131, 137, 141 der Hooger-Onderwijs-wet bedoelde examens en promoties zijn vastgesteld”. Het raakt dus bepalingen van die wet, vult haar aan, geeft er een nadere uitwerking van, en kan dus nimmer van haar worden losgemaakt. Met andere woorden: het Academisch Statuut kan en wil niets afnemen van wat wij verleden week uit de Hooger-Onderwijs-wet hebben aangehaald. Het kan dus ook geen enkele wijziging brengen in wat toen kwam vast te staan, dat n.l. de theologische promoties der V.U. buiten bemoeiing van den wetgever staan. Het bepaalde met betrekking tot de „bijzondere universiteiten” (art. 184—200) is niet van toepassing op de faculteit der godgeleerdheid (daargelaten art. 186, a, waarover verleden week reeds werd gesproken). Art. 1, sub 1, zegt dan ook:

Onder universiteiten verstaat dit besluit alle openbare universiteiten binnen het Rijk, benevens al die bijzondere universiteiten aldaar, welke bedoeld zijn in een aanwijzing als bedoeld in art. 184 der hooger-onderwijs-wet.

Een Statuut nu, dat een nadere uitwerking wil zijn van drie artikelen der wet, welke voorafgaan aan de artikelen 184—200, kan dus het bepaalde bij laatstgenoemde artikelen niet willen te niet doen.

Fictielijk konden we dan ook wel hier onze bespreking afbreken. De Vrije Universiteit behoeft niet te wachten op dit Academisch Statuut (dat trouwens al achttien jaar oud is!) om Kampen's professoren uit te noodigen tot het verleenen van bijstand bij promoties. Ze was daarin reeds van oude tijden af volkomen vrij. Dat men eerst thans met deze idee, als ware ze kersversch, voor den dag komt, en dan nog wel op een toon als: „Indien gij dien kant niet uit wilt, bewijst gij, dat het u om iets anders te doen is dan om hulp aan uw studenten...” dat bewijst, dat men het Academisch Statuut slechts daarom op de synode heeft gebracht, omdat men, nu ja, tenslotte wel voelde, dat er iets gebeuren moest, en dat evenmin als met een eenvoudig „neen” met een altijd verschuiven volstaan kon worden.

Trouwens, wat wil men toch de kerken aan dit Statuut binden, en met een fictieve noodzaak van zulke binding de kerken afschrikken van Kampen's promotierecht? Heeft soms de theologische faculteit der V.U., waarvan minstens twee leden er mee opereeren, zich aan dit Statuut gebonden? Welneen: de theologische faculteit der V.U. heeft terecht gevoeld, dat dit Academisch Statuut haar theologische vrijheid niet mocht binden. Mr. H. J. Smidt, in zijn met machtiging van den betrokken minister uitgegeven toelichting van het Statuut, 2e druk, Alphen a. d. Rijn, 1932, 132 v., merkt op:

De verandering, welke de theologische faculteit (der RIJKSuniversiteiten, K. S.) bij de wet op het hooger

ond
lena
den
feit
god
geen
Te
de z
cana
misa
dogm
dien
De
ook.
ma
Sta
ber
1.
des
lette
niet
alge
daat
2.
van
van
van
genc
K. S.
dore
Aa
heel
voor
vast
ezan
a-
zjn
b.
histo
Azie
gran
risc
van
goed
c.
N. T.
schie
Helle
verk
kunc
d.
tiek
relig
e.
gie
land
V.
voor
evan
te n
de v
de d
exeg
kerk
Da
getal
nog
Univ
pract
is ee
misch
er is
voers
Kam
van
vrij
wel
aan
verv
met
Kam
van
Rijks
lijke
ken
len;
zou
eer
Ik
mijn
Kon
let
Statu
Kam
leid
ons
der
Mr
depa
schrij
vakk
zoal
Bo
word
op st
hare
bruik
voor
stanc
prof
Da
onze
leidt

ze richting.
het woord
rs, leeraren,
eft de Vrije
theologische
g over hun

heid gezond
aculteit van
fwerend ge-
en, waaraan
vrij te hou-
stemin naar
ten heeft te
er voor over
um te zitten.
it een oor-
moest men
e kerken
en door het
usten. Hoog-
dienen met
aangaande
heidsgetrouw

at uit zelf-
ing gegeven
an Kampen
t, maar dan
uit van een
zich althans
op een en

an het hart:
faculteit der
moties zich
vrijwillig te
naar afbouw
astig vallen,
voor de ker-
wordt lastig
drie jaar te
ant het gaat
ar lang over
p, den steun
iden?
der vereeni-
Antwoord:
voelt ieder

kenning van
eenmaal het

Koninkl. Be-
een „wijzi-
gde Koninkl.
de artikelen
de examens
dus bepalen-
een nadere
van haar
voorden: het
van van wat
wet hebben
de wijziging
dat n.l. de
moeling van
trekking tot
) is niet van
heid (daar-
reeds werd

it alle open-
eens al die
loeld zijn in
der hooger-

ing wil zijn
aan aan de
e bij laatst-

te bespreking
te wachten
al achtien
te noodigen
ties. Ze was
en vrij. Dat
kersversch,
en toen als:
gij, dat het
aan uw stu-
nisch Statuut
omdat men,
euren moest,
en" met een

aan dit Sta-
k van zulke
n's promotie-
it der V.U.,
ereeren, zich
theologische
at dit Acade-
niet mocht
chtiging van
ting van het
1932, 1932 v.,

aculteit (der
o het hooger

onderwijs van 1876 onderging, maakte ook verschil-
lende wijzigingen in de vakken noodzakelijk. Zoo ver-
den dogmatische en praktische vakken buiten de facul-
teit geplaatst, en andere, zooals geschiedenis van de
godsdiensten, wijsbegeerte van den godsdienst, wijs-
geerige ethiek in haar kring opgenomen.

Terecht heeft de Vrije Universiteit evenals Kampen
de zaak heel anders geregeld. Dat geldt ook van het
candidaats- en doctoralexamen. Volgens het Acade-
misch Statuut behoort tot het candidaatsexamen geen
dogmatiek, maar wel de fenomenologie van den gods-
dienst (135), en ook de geschiedenis der leerstellingen.
De Vrije Universiteit maakt zich daarvan los, Kampen
ook. Eveneens ten aanzien van het doctoraal examen
maakt de Vrije Universiteit zich los van het Academisch
Statuut. Ze gaat eigen wegen. Het Academisch Statuut
bepaalt:

§ 3. Het doctoraal examen omvat:

1. een der drie groepen van wetenschap, welke in
deze faculteit te onderscheiden vallen, namelijk de
letterkundige (Bijbelsche), de historische (daaronder
niet begrepen de geschiedenis der godsdiensten in het
algemeen) en de wijsgeerige, ter keuze van den candi-
daat;

2. en 3. twee, door den candidaat onder goedkeuring
van de faculteit, buiten de groep, die het hoofdvak
van het examen uitmaakt, gekozen bijvakken, waar-
van ten minste één moet behooren tot de vakken in § 2
genoemd (de vakken voor het candidaatsexamen,
K. S.), en één kan behooren tot de vakken eener an-
dere faculteit.

Aan de Vrije Universiteit daarentegen volgt men een
heel andere gewoonte. Daar zijn

voor het doctoraal examen in de H. Godgeleerdheid
vastgesteld 5 groepen van vakken, ter keuze van den
examinandus:

a. de vakken zooals deze voor het vroegere doctoraal
zijn bepaald;

b. dogmageschiedenis, exegese en kanoniek des O. T.,
historia revelationis des O. T., geschiedenis van Vóór-
Azië en Egypte tot op den Hellenistischen tijd, en de
grammatische en zakelijke verklaring of van Assy-
risch-Babylonische of van oud-Aramoesche teksten of
van andere teksten ter keuze van den candidaat onder
goedkeuring van de faculteit;

c. dogmageschiedenis, exegese en kanoniek van het
N. T., geschiedenis van den kanon van het N. T., ge-
schiedenis van den N. T. tijd (met eenige kennis van
Hellenisme en Misjna), de grammatische en zakelijke
verklaring van Syrische teksten en de Syrische letter-
kunde in hoofdtrekken;

d. dogmageschiedenis, dogmatiek, ethiek, apologetiek
en controversa, geschiedenis en wijsbegeerte der
religie, geschiedenis van de filosofie;

e. dogmageschiedenis, historiografie en methodolo-
gie der geschiedenis, diplomatiek, algemeene en vader-
landsche kerkgeschiedenis en het kerkrecht.

Voorts behoudt de faculteit zich de bevoegdheid
voor om in overleg met den examinandus het doctoraal
examen op nog een andere dan een der 5 wijzen af
te nemen, met dien verstande, dat dan echter onder
de vakken, waarin geëxamineerd wordt, steeds behoort
de dogmageschiedenis en één der volgende vakken:
exegese en kanoniek des O. of des N. T., dogmatiek of
kerkgeschiedenis.

Dat zijn dus vijf omschreven en voorts een onbepaald
getal niet omschreven manieren. De eerste, die toch
nog steeds reglementair is toegelaten, want ook de Vrije
Universiteit verliest terecht de gediensigheden der
praktijk niet uit het oog, de eerste der vijf methoden
is een zeer openhartige weigering om van het Acade-
misch Statuut afhankelijk te worden. Niets op tegen;
er is alleen maar wat op tegen, dat sommige woord-
voerders der Vrije Universiteit hun oppositie tegen
Kampen's promotierecht inzetten met het schrikbeeld
van ditzelfde Statuut, waarvan zij zelf zich behoorlijk
vrij weten te maken. De vier andere groepen rekenen
wel met het Academisch Statuut, maar houden, terecht,
aan den zelfstandig gekozen koers vast. En dan is er
vervolgens alle ruimte opengelaten voor nog andere
methoden. Ook al weer goed en best. Maar waarom
Kampen bij voorbaat drukken? Er zijn genoeg methoden
van promotie te vinden, die weigeren copie van de
Rijksuniversiteit te zijn en die toch de wetenschappe-
lijke eere hoog houden. De Vrije Universiteit
kent ze ook. Laat men Kampen dan niet lastig val-
len; alsof het maar één manier, n.l. die van het Statuut,
zou mogen volgen, op straffe van zijn wetenschappelijke
eere in te moeten.

Ik meen genoeg gezegd te hebben ten bewijze van
mijn eerste bewering onder a.

Komen we thans tot b.

Ietwat ondeugend merkte ik op, dat het Academisch
Statuut feitelijk steun verleent aan de gedachte van
Kampen's promotierecht, juist omdat Kampen op-
leidt (net zoo goed als iedere andere faculteit, laat
ons maar weer afstand doen van de mythe als medium
der volksopvoeding, en die aan nazi's etc. overlaten).

Mr Smidt, de reeds genoemde referendaris bij het
departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen,
schrijft, bl. 133, iets over de vraag, waarom bepaalde
vakken behouden bleven in de theologische faculteit,
zooals het Rijk die pleegt in te richten. Antwoord:

Bovendien mocht er zeker rekening mede gehouden
worden, dat onderscheiden kerken in ons land er prijs
op stellen om ook in de toekomst voor de opleiding van
hare dienaren van de faculteit van godgeleerdheid ge-
bruik te maken. Indien dit niet het geval was, zou een
voornaam, praktische reden, om zulk een faculteit in
stand te houden, vervallen: het zou een faculteit van
professoren worden zonder studenten.

Dat is heel wat nuchterder geredeneerd, dan wat in
onze kerken helaas zoo vaak gedebiteerd is: „Kampen
leidt op, Amsterdam daarentegen beoefent de weten-

schap, want daarvoor is het een universiteit, en daarom
moet het eerste instituut niet, het tweede wel docto-
rale examens afnemen en promoveeren". Hoe ijszig kalm
de wetgever, deze ook soms in de promotierechtdebatten
opgeroepen deus ex machina, bij zulk geredeneerd blijft,
ook in zijn Academisch-Statuut, leere volgende passus
uit Mr Smidt's toelichting (bl. 136):

Men meende, dat de wijzigingen, welke in de
LAATSTE JAREN IN DE WERKZAAMHEDEN VAN
DEN PREDIKANT ZIJN INGETREDEN, het een-
schelich maken, dat een theoloog, die zich voor het
doctoraal examen wenscht voor te bereiden, met het
hoofdvak uit zijn faculteit de studie van een vak als
psychologie, paedagogiek, filosofie, economie, socio-
logie enz. kan verbinden.

Nu kan men dadelijk dit laatste zinnetje tegen mij
keeren. Men kan zeggen: paedagogiek, economie, socio-
logie... ziet ge wel, wat die arme kerken allemaal be-
talen moeten? Zuinigheid, oorlog, oorlog, zuinigheid.

Ik zou willen antwoorden: laat ons kalm blijven;
want a. als de theologische faculteit der V.U. terecht
zich ontdoet van elken dwingenden band aan het Aca-
demisch Statuut, dan zal Kampen het ook kunnen doen,
en zeker moeten doen; b. als de Vrije Universiteit jaren
lang heeft moeten roeien met de riemen, die ze heeft,
en het nog doen moet (want ook de Vrije Universiteit
is tenslotte maar een kleine inrichting wat de bezetting
betreft), waarom zou Kampen dan anders handelen?
c. als eenmaal met inspanning van over en weer de
oude twistappel weggenomen is, en men eindelijk het
tweërichtings-verkeer heeft geopend, met behoud dus
van het beding, zooals ik verleden week veiligheids-
halve opmerkte, dan kan er voor wat die voorziening
in zulke bijvakken betreft, heel veel gebeuren in
wederzijdschen bijstand (zooals trouwens het
Academisch Statuut ook voor rijksinstellingen en -facul-
teiten wil mogelijk maken). Laat ons dus kalm blijven,
ook bij de herinnering aan die paar vakken van daar-
even. En laat ons liever hierop letten:

de wetgever redeneert eigenlijk net als
prof. Greijdanus.

Als laatstgenoemde op een synode of elders verklaart,
dat hij het doctoraal examen te Kampen hebben wil,
en de promotie ook, terwille van de opleiding,
dan wordt van de zijde der opposenten daarvan of
geen nota genomen, of het wordt bestreden, of men
zegt: hoor eens aan, wat een overdrijving, wat een
Prinzipienreiteri: als het dien kant uitgaat, dan ver-
andert Kampen heel en al van karakter, en zoo voort,
en zoo voort.

Nee, heet het dan, laat ons Kampen liefhebben, en
niet van karakter doen veranderen, en laat ons hen,
die studeren willen voor promotie naar de Vrije Uni-
versiteit sturen, desnoods dan maar onder begeleiding
van een Kamper professor. Want het Academisch Sta-
tuut geeft een uitweg uit de impasse.

Maar het Academisch Statuut, toegelicht door een
officieel man van het ministerie, onder nachtiging van
den betrokken minister, gelooft er juist niet veel van,
dat we zoo erg in de impasse zitten. Eerder spreekt het
in dezen geest: die prof. Greijdanus, a gereformeerde
kerken, zei toch over het verband van opleiding en
promotie heel gewone dingen? toch niets anders, dan
wat wij in het ministerie ook zeggen? hij heeft toch
niets anders opgemerkt, dan wat wij tot uitdruk-
king hebben gebracht in... de bepalingen van het
Academisch Statuut, ja dezelve?

Broeders, schaft de mythe af. Calvinisten kweekt men
noch bij den chocoladeketel, noch bij het sprookje. Als
ge zoo er op staat, vooral niet onder te doen voor den
wetgever, waarom beweert ge dan — althans in de
betoogen, die Kampen willen houden bij het candidaats-
examen — dat opleiding en promotie met elkaar niets
te maken hebben? Er is gezegd, dat het niet kwaad
zou zijn als minister Colijn in den presidentsstoel van
Sneek zou zitten. Ik zou zoo zeggen: minstens evenveel
zou er voor zijn, den Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen een oogenblikje op dien stoel te zet-
ten, wanneer weer zal betoogd worden, dat een oplei-
dingsinstituut van karakter verandert, wanneer het
guat promoveeren. De geest van prof. Greijdanus werd
vaardig in de letter van het Academisch Statuut. Als nu
de geest van het Academisch Statuut maar vaardig
wordt over degenen, die zich ervan bedienen in den
strijd tegen prof. Greijdanus, och, dan komt alles nog
wel goed, en zullen we het tempo van dat in orde
komen maar vergeten en vergeven.

Maar 't wordt dan eigenlijk wel tijd.

Volgende week nog enkele opmerkingen.

K. S.

De pluriformiteit en de synode van 1920.

Uit den kring van onzen meisjesbond bereikte mij een
stem, die vertelde, dat een enkele broeder ietwat kwaad
was op ds Feenstra, omdat deze, de pluriformiteit be-
sprekende op bekende manier, zou zijn ingegaan tegen
de synode van Leeuwarden 1920. En wat ik daar dan
van dacht?

Daar denk ik alleen maar van, dat die broeder te veel
bewijzen wil; en dat hij, uit oorzaak van deze zwakheid
zijner bewijzvoering, nu al te apert ds Feenstra en
anderen van ook voor hem nog noodige bewijzvoering
afhouden wil.

Want in 1920 is er niet meer dan dit gebeurd:

Er was een lid eener gereformeerde kerk, dr Buizer,
die zelf de een of andere pluriformiteitsleer voorstond;
men weet, er zijn heel wat Ansätze-van-leer in dezen.
Maar dr Buizer vond, dat men dan toch wel wat kwam
te zitten met de confessie, want die scheen hem geen
enkele pluriformiteitsleer te huldigen. Hij vroeg dus
(Zie vervolg op biz. 70.)

Menschen-kennis.

Van dit kostbare artikel zijn veel ersatzpro-
ducten in omloop. Voor een menschenkenner hou-
den velen den gladjanus, die door alle moete
praatjes heen de goede liën direct „op hun vesseie“
ziet. Voor allerlei philanthropisch werk is dat naar
hun meening een onmisbaar man, hij laat zich
geen knollen voor citroenen verkoopen! Sommigen
achten hem ook den aangewezen diaken: ziet dan
om, broeders, zeggen zij, naar mannen vol van
menschenkennis... Anderen wapenen zich met een
stel psychologische schema's en gaan, daarmede
toegerust, het leven in. Broederlief, ik hoop van
harte, dat er gauw een gat in uw zak komt, waar-
door gij die schema's verliest. Psychologie kan
goed zijn, maar alleen in zeer bevoegde handen.
Hoe vaak heb ik het tot iemand moeten zeggen,
die zichzelf zat te analyseeren: Man, je bent lang
zoo gecompliceerd niet als je denkt, je bent maar
een doodgewone. Schema's komt men wel in de
boeken, maar niet in het leven tegen. Per saldo
staan wij in ieder mensch voor een eigen hoofd-
stuk van God. Ik bedoel niet met schema's den
draak te steken, als wij ze weten te gebrui-
ken kunnen zij ons uithemend van nut zijn,
maar we moeten ons voor een schema-fala-
lisme, een schema-determinisme wachten. Wal
helpt het mij of ik bij een bezoek knapjes kan
constateeren: dit is een hysterica, dit is een psy-
chopate. Daar is u niet mee klaar, Broeder-Ge-
neesheer, want Christus sprak: GENEEST de
kranken. De vlucht in het schema is u niet ge-
oorloofd. Daar is u niet mee aan het einde,
broeder-dominee of collega-evangelist, want de
Heiland heeft niet gezegd: plakt de duivelen een
etiket op, maar Hij beval: werpt de duivelen uit!
Voor een menschenkennis, die iemand spoedig
den knop van de deur leert vinden, heb ik geen
grootte achtting. Hierin ligt de betrekkelijke kracht
van de naïeve menschen, zij weten niet veel van
de menschen die zij bearbeiden... daarom wer-
ken zij dóór, waar een ander ophoudt. Wij allen
zullen goed doen de menschen-kennis niet als
nummer 1 te nummeren. Het is van oneindig meer
belang, dat wij den Goddelijken Geneesmeester
kennen en wal van de evangelische artsenijen
weten. O, dan slaan wij flaters, dan schieten wij
bokken! Maar op den dag, waarop ik mij niet meer
vergis hoop ik met pensioen te gaan, want dan
ben ik zeker geen cent meer waard. Er is zoo
weinig zuivere menschenkennis, omdat de men-
schen er den prijs niet voor betalen willen. Zoo'n
ersatzproduct is veel goedkooper en betrekkelijk
makkelijk te bekomen. Een beetje handigheid, een
beetje flair en je slaat je door vele moeilijkhe-
den heen. Leuke kereltjes zijn die menschen,
maar voor den arbeid in het koninkrijk Gods
beteekenen zij niet veel. Echte menschenkennis
is een vrucht van menschenliefde, alleen voor
een volhardende liefde gaat zich soms het hart
ontsluiten. Soms! Zie, daar hebt gij nu den prijs
dien gij betalen moet. Want ik moet u op een
pijnlijke waarheid opmerkzaam maken: SYM-
PATHIE IS GEEN REMISE. Het is volstrekt niet
gezegd, dat de menschen die gij aardig vindt,
op hun beurt u aardig zullen vinden. Dat de
menschen voor wie gij u uitslooft, u dankbaar
zullen zijn. Dat gij het meeste zult terugontvan-
gen waar gij het meeste gegeven hebt. O, neen,
verre van daar! Dat kan u zure uren bezorgen,
de psalmen zijn van zulke ervaringen vol. Maar
daarlegenover staan ook andere, rijke belevenis-
sen. Sympathie en antipathie beiden komen meestal
van een kant, vanwaar gij die nooit verwachten
zoudt. Daarom: ga gewoon uw gang en doe uw
plicht. Probeer u niet zoo geweldig verdienstelijk
te maken. Wie de getapte man wil zijn, zal wel-
dra de getapte man wezen! Laat het aan God over
harte-banden te leggen en draag gelaten de portie
miskennis, die mede behoort onder de velerlei
kruis en druk die ons vanwege de zonde over-
komt.

Eén ding wil ik met nadruk zeggen: RESPEC-
TEER DE MENSCHEN TOCH.

Dat is één van de gevaren van de evangelisatie,
dat wij in ons publiek typen gaan zien en daar-
van smakelijk vertellen; sjonge, sjonge, ik werk
onder zulke rare snaken! Ik zal de laatste zijn om
een enkelen humoristischen greep uit het leven te
veroordeelen. Maar wij moeten toch oppassen,
want zoo licht gaat er iets van de eerdijke toewij-
ding in eigen ziel stuk en iets van het fijne van den
arbeid teloor.

En de menschen respecteerend, moogt gij ook
eischen dat zij u respecteerden, gij moet van uzelf
geen manusje-van-alles laten maken.

Men spreekt soms van iemand, die stormender-
hand de harten veroverde. Dat zal misschien wel
eens voorkomen. Doch in den regel is de weg tot
het menschenhart lang en hij heeft vele bochten.
Maar... de prijs is het waard!

God helpe u en mij!

N. B.

revisie der belijdenis, om goed confessioneel te kunnen heeten en aanhangen zijner pluriformiteitsdenkbeelden.

Nu heeft dr. Buizer al vast dit bereikt, dat de particuliere synode van Zeeland erkende, dat zijn „exegese van de desbetreffende artikelen historisch juist moet worden genoemd“.

Toen later de zaak op de generale synode kwam, heeft de rapporterende commissie, die van advies had te dienen, het wijselijk nagelaten, die Zeeuwse particuliere synode deswege te kapittelen. Zij verklaarde niet in te gaan „op de beschouwing van de Zeeuwse synode, dat dr. Buizer's exegese van de artikelen 27-30 onzer Nederlandsche Geloofsbelijdenis historisch juist moet worden genoemd“.

Dat zegt al veel; het zet ook een streep onder onze bewering, dat de Feenstra over de belijdenis en haar exegese gelukkig nog altijd vrijelijk mag nadenken, en dat geen synode hem daarbij hinderlijk wil wezen.

En wat besloot de generale synode zelf?

Het eenige, wat nog een kleine fingerwijzing wezen kan voor het verstaan van een eventueel aanwezige eigen meening der synode in dezen, is haar bewering, dat dr. Buizer's gravamen „uitgaat van een uitlegging, waarmee de synode niet instemt“.

Wat was dan die uitlegging?

Zoals steeds, wanneer men kwesties laat liggen, is de synode hier niet overmatig duidelijk.

Maar dat mag niemand verleiden, om nu maar met die onduidelijke woorden te doen wat hij verkiest.

Uitgaande van het oordeel der liefde, hebben we aan te nemen, dat een synode, die van een op een gravamen antwoord verwachtingen broeder constateert, dat zijn uitlegging van de geloofsartikelen door haar niet gedeeld wordt, letterlijk zal citeeren. Welnu, het eenige letterlijke citaat, dat in heel het rapport over de zaak-Buizer te vinden is ter weergave van diens eigen meening, is dit:

(Dr. Buizer verklaarde zelf dat dit deel onzer belijdenis, „uitgaat van een beschouwing over de continuïteit, die strijdt met den geest van Christus, zooals die in de Schrift ons is geopenbaard“).

Dat is alles, lieve meisjes.

Laat u dus niet verzeeken,

nóch, dat de synode van Leeuwarden 1920 de pluriformiteit heeft haleden;

nóch, dat zij, al is het maar negatief, een officiële belijdenisinterpretatie omtrent wat men thans de pluriformiteit der kerk noemt, aan ons heeft gegeven; want dat is gelukkig nog niet het geval, de kerken zijn voor zulk een ongeluk tot nu toe bewaard gebleven; en alleen wie aan inlegkunde doet, kan zulk een bewering poneeren.

Het eenige wat met waarschijnlijkheidsgronden ter eere van de synode van 1920 in dezen te zeggen valt, is dit, dat ze heeft volgehouden, dat de artikelen der confessie inzake de kerk niet een geest ademen, en geen continuïteitsbegrip huldigen, welke in strijd zijn met den geest van Christus.

Nu, dát willen we allen wel gelooven. Juist omdat de Feenstra daar zoo hartgrondig van overtuigd is, heeft hij het opgenomen tegen hen, die de continuïteitsverbreking als (partiële) Gods werk zien (geen aanleiding tot, maar resultaat van Gods werk), en heeft hij zich maar gehouden aan de belijdenis.

Onze meisjes hebben hiërmees het antwoord, dat mij gevraagd is.

K. S.

Onevenredige houding.

Het „Jongelingsblad“ — zie Persschouw — kwam op dezen grond betrouwen, dat de Feenstra voor den voet weg zijn meening had gezegd over de pluriformiteit, wyl deze kwestie thans nog niet mag worden overgebracht naar onze jeugdverenigingen.

Nu wezen we in Persschouw reeds op het geval dr. Berkouwer inzake het verbond.

Hier volgen nog enkele herinneringen. Ze dateeren alle uit den tijd na de amsterdamsche synode van 1936; er gaan immers stemmen op, die beweren: wat te Amsterdam in discussie gegeven is, moet buiten de jeugdorganen blijven, ergo, moet... tenminste de Feenstra zwijgen.

Welnu:

In het nr van 6 Nov. 1936 verklaart het „Jongelingsblad“, dat het in de periode van afwachten zich niet in de bedoelde zaken zal mengen. Alleen wanneer het „strikt noodzakelijk“ is, „tot besturing van jonge levens“.

Die besturing was dan zeker noodig in enkele van de volgende gevallen:

In het blad van 28 Mei 1937 geeft men een breed verslag met foto's van het gereformeerd jeugdcongres, waar prof. dr. G. Ch. Aalders refereert over het verbond en daarbij ettelijke beweringen doet, waarvan menigen onder jongeren en vooral ook ouderen zeggen moet: ik kan het niet aanvaarden; al de grondstellingen, die onlangs bestreden werden, komen er in voor; en de scherpe afwijzing van wat vroeger door achtenswaardige voorgangers is gezegd, als ware het ongereformeerd, staat er in te lezen. Het verbond evenwel behoorde tot de punten van 1936, evengoed als de pluriformiteit.

Een paar maanden later, 10 December 1937, wordt weer het parool uitgegeven: we zwijgen tot de synode sprak. Maar toen ging het ter afwijzing van klachten over de leiding der J.V.; een vergenakkelijking der zelfverdediging dus.

In het nr van 4 Maart 1938 wordt — ten onrechte — een bepaalde verbondopvatting als de authentieke voorgestaan.

In het nr van 4 Nov. krijgen we een breede ver-

handeling over de pluriformiteit der kerk. Men zou er anders over zwijgen, niet waar? De jeugd, de jeugd.

In het nr van 2 Juni 1939 een hoofdartikel over de vraag: wie zijn kinderen Gods? In direct verband met kwesties van den dag, en, alweer, de verbondsbeschouwing. Tevens een heele passus over het zelfonderzoek (overigens constateer ik daarbij met blijdschap een duidelijke afwijzing van de dwaze bewering, als zou ds. D. van Dijk „verwerper van het zelfonderzoek“ zijn).

In het nr van 22 Sept. 1939 staan breede beschouwingen over zelfonderzoek, met polemiek tegen de v. d. Vegt e.a.

Men versta mij wel: ik heb daar — afgedacht van den inhoud veler beweringen — niets tegen. Men kan nu eenmaal geen blad redigeeren, en de kwesties ontzeilen.

Maar waarom mag de één van eigen naasten kring van medestanders wel over synodale kwesties spreken, en moet de ander, zelfs al behoort hij anders tot onze medewerkers, in overeenkomstige gevallen zwijgen?

Laat de jongelingen de meisjes maar niet kapittelen. Laatstgenoemden hebben partijdige voorlichting vermeden; maar de J.V. is beïnvloed ten gunste van bepaalde opvattingen, die nog in discussie waren, en die zeker niet zullen gelijk worden, tenzij dan, dat men de kerken in het slop zou willen drijven, waarin de J.V. dreigt te komen als de leiding één richting uitstuurt.

K. S.

Zendingsarbeid door vrouwelijke krachten. (III.)

Ook over de taak van de zendingszusters spreken adressanten zich uit. „Deze taak“, zoo verklaren zij, „zal bestaan in het brengen van het Evangelie aan de inheemsche vrouwen en meisjes, terwijl deze taak nader geregeld wordt in overleg met den missionairen predikant, als wiens hulpkracht de zendingszuster optreedt.“ In een instructie zal haar plaats nader moeten worden omschreven. Adressanten stellen in hoofdzaak het zich zoo voor, dat de plaats, die de zendingszuster in het geheel van den hoofddienst zal innemen, ongeveer gelijk is aan de plaats, die b.v. een verpleegster, die aan het hoofd van een hulphospitaal of kliniek geplaatst is, inneemt in het geheel van den medischen dienst. Zij treedt dus als leidster op van een deel van het zendingswerk, maar toch ook weer zoo, dat zij bij alles wat den arbeid raakt, bij alles wat zij aanpakt, eerst in overleg treedt met den missionairen predikant, onder wiens leiding zij werkt en die dus ook van den arbeid onder de vrouwen de verantwoordelijkheid draagt.

Wat tenslotte de organisatie van het werk in Holland betreft, de benoeming, de instrueering, de correspondentie met de zuster is naar hun meening een zaak van de zendende kerk, gelijk dat het geval is met al de andere zendingsarbeiders(sters), die naar Indië gezonden worden. Men zou dus — zoo lezen we — kunnen volstaan met een bedrag op de begroting te plaatsen, groot genoeg voor de uitzending en de salarifiering van een zendingszuster en dit bedrag kunnen omslaan over de verschillende kerken, zooals men dat ook doet, wanneer er weer een missionaire predikant meer moet uitgezonden worden. Dit zou zeker de eenvoudigste weg zijn. We hebben immers bij de aanstelling van een zendingszuster niet te doen met een aparten dienst, zooals dat het geval is bij den medischen- en schooldienst, maar alleen met den hoofddienst der zending, waarin nu ook gebruik gemaakt wordt van vrouwelijke krachten, die dus in dien hoofddienst volkomen ingeschakeld worden.

Maar — zoo gaan adressanten verder — in vele gevallen zal dit niet zoo gemakkelijk zijn en dient er een organisatie in 'leven geroepen te worden, die voor dit onderdeel van den hoofddienst propaganda maakt en aparte bijdragen vraagt.

Men zou daartoe enkele zusters der gemeente kunnen verzoeken een commissie te vormen, of aan de bestaande zendingscommissie enkele zusters kunnen toevoegen, die de gemeente rond gaan en voor dit werk afzonderlijke bijdragen vragen. Men zou in dat geval dan een bijzonder beroep kunnen doen op de zusters der gemeente, nu het gaat over de aanstelling van vrouwelijke krachten voor den arbeid onder de inheemsche vrouw.

Hoe echter de gelden voor vrouwelijke zendingskrachten ook bijeengebracht worden, in ieder geval zal er een provinciaal zustercomité moeten zijn, waarin alle classes, die met de zendende kerk samenwerken, tegenwoordig zijn en dat tot taak heeft om belangstelling te wekken en te onderhouden voor dit gedeelte van het zendingswerk en voorts om de zendende kerk te dienen van advies bij het zoeken van een zendingszuster, contact met deze zuster te onderhouden als ze eenmaal op het zendingsveld werkzaam is, haar mededeelingen te distribueeren en haar te ontvangen als zij met verlof komt. Dit zustercomité zou tevens contact kunnen onderhouden met alle vrouwelijke krachten, verpleegsters, onderwijzeressen en anderen, die in dienst der zending op een bepaald terrein werkzaam zijn. Wanneer deze vrouwelijke krachten, hetzij ze in directen dienst der zending staan of indirect de zending dienen (zooals de onderwijzeressen), met verlof in Holland komen, zou het voor hen zeer bemoedigend zijn, wanneer zij hier een belangstellenden kring van medewerkende vrouwen vinden, in wier midden zij van haar werk, van den zegen en van de moeilijkheden konden vertellen. Het spreekt vanzelf, dat dit zustercomité door de zendende kerk wordt saamgesteld en van de zendende kerk haar instructies ontvangt.

Hiërmede hebben adressanten, die we zelf aan het

woord lieten, enkele richtlijnen gegeven voor het aanstellen van vrouwelijke krachten. Zeer hopen zij, dat de belangstelling warm moge zijn. Er moet zeker niet te lang worden gewacht.

Er wordt in de kringen van vrouwen en meisjes in Holland voor dit werk gevoeld; er is bereidheid om te geven. Hier en daar hebben de leden van meisjexvereeningingen zich reeds opge maakt om zelf geld te verzamelen en dit op te zenden naar Indië voor den arbeid onder de vrouwen door de vrouw.

Dit moge — aldus adressanten — als bewijs dienen van den ijver, die ten opzichte van dezen tak van zendingswerk betoond wordt, maar ook als bewijs van de noodzakelijkheid, dat dit werk door de kerken worde aangevat, opdat de zendingsliefde geen eigen wegen kiese, maar geleid blijve in de kerkelijke bedding. Dit was, aldus besluiten zij, tot hiertoe de beproefde weg en het zal ook de eenige weg moeten blijven, waarin de Zendingsliefde en de Zendingsgehoorzaamheid haar roeping vervult.

Ons overzicht van de rondgezonden missive besluiten we hiërmees. Het stuk spreekt voor zichzelf. Ondergeteekende weet min of meer van nabij, hoe een en ander opgekomen is: de harde practijk zelf, met haar vele moeilijkheden, heeft de gedachten in deze richting gestuwd, en reeds er toe geleid, dat de handen uit de mouw kwamen. Thans wordt getracht, de mouw kerkelijk te doen zijn, zonder dat de ijver inzinkt, ja, in de hoop, dat hij nog grooter wonderen zal werken. We hopen het ook, en bevelen het werk van harte aan.

K. S.

Scheuring in Amerika.

Het vervolgartikel moet deze week achterwege blijven wegens plaatsgebrek.

K. S.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Sedert de vorige verantwoording ontving ik nog van „Amram en Jochebed“ f 25,—, die ik vrij mocht besteden, en daarom maar in het potje voor „Argentinië“ stort; van iemand, die verzocht naamsvermelding of aanduiding te vermijden f 0,50; van J. M. te Rdam f 1,—; van A. W. B. te E.—V. f 2,50; van „V. en V.“ f 25,— (eveneens vrij te besteden); Ds H. W. te O. f 2,50.

Hartelijk dank.

Ik sluit deze verantwoording af op Dinsdagavond.

K. SCHILDER. Giro 127278.

„Pluriformiteit“ — enkele herinneringen.

Nu, gelijk vorige week bleek, het vraagstuk van de z.g. „pluriformiteit der kerk“ (of moet ik zeggen: der Kerk; of, nog weer anders: der kerken?) weer naar voren is gekomen, kan het zijn nut hebben enkele herinneringen op te halen aan wat daarover reeds vroeger geschreven is.

Met name zal het dan van belang zijn te letten op wat gezegd werd over deze kwestie in verband met de belijdenisschriften.

Wordt die pluriformiteit daarin aangeduid, geleerd of ontkend?

In zijn verklaring van den Heidelbergischen Catechismus schrijft Voetius b.v. dit (I. p. 536 v.):

V. Hoe veel ware Kercken zijnder?

A. Een ware Kercke.

V. Nochtans is in alle plaatsen ende steden van ons lant een ware Kercke Christi; ergo, soo zijnder meer Kercken als een?

A. Dat zijn particuliere Kercken, ende eenige deelen of deeltjes van de algemeyne Kercke; maer daer is maer een algemeyne ware Kercke.

V. Waer uyt soudt ghy bewijzen, dat 'er maer een ware Kercke Christi is?

A. Eph. 4. 4, 5. Een lichaem is het, ende eenen geest, gelijckerwijs ghy oock geroepen zijt tot eene hope uwer beroepinghe, vs. 5. Een Heere, een geloove, eenen Doop.

V. Welck zijn de onfeylbare merckteekenen, door welke een vergaderinge onderkent wert een ware Kercke of een deel van de ware Kercke te zijn?

A. De suivere predicatie van Godts woort, of de waarheyt des geloofs; als oock de bedieninge der Sacramenten na de instellinghe Christi, ende de oeffeninghe der kerkelicke discipline.

Men lette er op, dat Voetius aldus schrijvend geen onderscheid maakt tusschen kerk „als organisme“ en kerk „als instituut“; tusschen „zichtbare“ en „onzichtbare“ kerk! Ten aanzien van de laatste onderscheiding schreef hij reeds te voren:

„Zijn daer dan, ende moeten daer geloofd werden twee Kercken, een onsenlick ende ander sienlick — Neen; maer het is ene Kercke, die ten aanzien van hare tweederley gedaente tweesins wort aengemerckt ende onderscheiden.“

Onzichtbaar is ze ten aanzien van haar geloof en inwendige geestelijke gemeenschap met Christus en met elkander en zichtbaar ten aanzien van de

„uyterlicke professie ende de oeffeningen der Religie in de uyterlicke gemeenschap ende vergaderinge der Kercken; ende consequentelick ten aensien van de menschen die haer tot dese Kercke begeven.“

Voetius ziet dus de kerk van Christus, die vanzelf ook geïnstitueerd wordt en is.

Na het bovenstaande gaat Voetius uitvoerig bewijzen, dat de genoemde merckteekenen inderdaad in de Schrift worden genoemd. En dan komt dit:

V. Is de Roomsche Kercke de algemeyne Kercke?

A. Neen.

V. Sy seggen nochtans dat hare Kercke de algemeyne Kercke is?

A. Haer seggen en is niet waerachtigh.

V. Maer geeft eens redenen waerom de Roomsche Kercke niet en is de algemeyne ware Kercke?

A. Om dat 'er maer een ware Kercke is.

V.
A.
V.
Is,
A.
met
Met
kan
geme
Duits
„genae
Men
te bes

Ool
band
In
ontwil
den ti
In
negati
het h
moest
alle k
zoozee
„kerk
noten
den P
bewus
woner
Ma
niet v
zich i
is Ca
twee
de Ke

„I
gese
Uit
opst
ons
van
En
stell
geke

Maa
kwatu
de ker
in het
scheid

„I
Com
gew
de l
Zoot
het
waa

Dit
latend
eigen
lijden
De op
wild
eens
deeld

Het
Kuype
Die is
allerle
We
Herau
het k
Bel. 2
kerk

„I
dit i
gein
Woe
Hier
gein
vert
ker

Geh
Kuype
Herv.

„I
het
ficul
2e.
nage
bedi
kerk
verd
aard
verli
zuiv
ben,
3e.
en
pred
zuiv
maa
onth
voor
is te

Het
dan oo
die in

V. Welck is die?

A. Onse Kerk.

V. Wat weet ghy dat onse Kerk de ware Kerk is, ende niet de Roomsche Kerk?

A. Om dat het geloof van onse Kerk in alles met de Schriftuur over een komt.

Met Papisten, Socianen, Reimonstranten, Anabaptisten kan men volgens Voetius geen „bequame Kerk ende gemeente“ vormen. Wel zijn volgens hem de Fransche, Duitsche, Schotsche, Nederlandsche, en andere Kerken „genaemt Gereformeerde“ „eene Kerk“.

Men ziet, van een „pluriformiteit“ is zoo niet veel te bespeuren!

Ook Kuyper heeft zich over de pluriformiteit in verband met de belijdenisschriften uitgesproken.

In zijn „de Gemeene Gratie“ onderscheidt hij in de ontwikkeling der beschouwingen omtrent de kerk in den tijd na de Reformatie drie perioden.

In den allereersten tijd domineerde zijns inziens de negatie. Allen, die met de reformatie meegingen, waren het hierover eens, dat Hierarchie en Mis weg moesten. Die wees men af en daartegen vocht men niet alle kracht. In die eerste periode is er dan ook niet zoozeer een strijd van de eene „kerk“ tegen de andere „kerk“; neen de aanhangers der „nieuwe leer“, de Hugenoten en Martinisten, enz., verzetten zich tegen Rome, den Paus, de hierarchie. Men was zich nog niet helder bewust van de „nieuwe tent“ waarin men zou gaan wonen.

Maar met de negatie kan niemand tevreden zijn. Het niet werken voor een nieuwe kerk-formatie wreekte zich in een wilde verwarring der geesten. Toen evenwel is Calvijn naar voren gekomen. Hij beheerscht de tweede periode. Zijn groote verdienste is, dat hij de Kerk weer als Kerk heeft opgebouwd.

„Dat deed hij dogmatisch of leerstellig door zijn geschriften, en praktisch door zijn optreden te Genève. Uit die tweede periode dagteekent dan ook en het opstellen van onze Confessie, en het formeeren van ons kerkrecht, en het onderling in verband treden van de Gereformeerde Kerken in verschillende landen. En zoo is ook in onze Confessie die absolute tegenstelling tusschen de ware en de valsche kerk gekomen.“

Maar na de tweede kwam de derde periode. Er kwam, zoo zegt Kuyper, verandering in het oordeel over de kerken onder de Roomsche Hierarchie, en ten andere in het oordeel over het betreffende recht van onderscheidene formaties.

„Had dan ook de loop van zaken gewild, dat onze Confessie eerst in deze derde periode ware opgesteld geworden, zoo zou ongetwijfeld de belijdenis omtrent de kerk een geheel andere gedaante hebben erlangd. Zoals dit stuk nu in onze Confessie vervat is, paste het reeds toen niet meer op den nieuwen toestand, waarin men ongemerkt en vanzelf was overgegaan.“

Dit oordeel nu geheel voor Kuyper's verantwoording latende, mogen we nu wel constateren, dat naar zijn eigen uitspraak, de idee van pluriformiteit in de belijdenis, zooals ze voor ons ligt, niet wordt gevonden! De opstellers hebben die niet aanvaard, niet gewild en dus ook niet uitgedrukt! Wie ze eveneens niet aanvaardt, heeft aldus de belijdenis, beoordeeld naar hun oorspronkelijke bedoeling, aan zijn zijde.

Het gaat niet aan hier den ontwikkelingsgang van Kuyper ten aanzien van de leer der kerk te tekenen. Die is bovendien zeer moeilijk te schetsen. Hij vertoont allerlei verrassende momenten.

We willen er alleen op wijzen, dat Kuyper in „De Heraut“ No. 532 (4 Maart 1888) een artikel schreef over het kerkbegrip, zooals dat voorkomt in de Ned. Gel. Bel. Zi. spreekt art. 29 van de geïnstitueerde kerk. Die institueering

„moet nu geschieden naar Gods Woord, en waar dit naar Gods Woord geschiedt, is een ware kerk geïnstitueerd. Geschiedt het daarentegen tegen Gods Woord, dan is er een valsche kerk geïnstitueerd... Hieraan hebben ook wij ons derhalve te houden. Elke geïnstitueerde kerk, die deze ware kenteekenen niet vertoont, is dit instituut door ons als valsche kerk te verwerpen.“

Geheel in overeenstemming met deze visie noemde Kuyper in October 1888 („Heraut“ No. 506) de „Ned. Herv. Kerk“ een valsche kerk! Aldus:

„Ie. dat onderscheidenlijk moet geoordeeld over het Synodale Genootschap als complex, en over particuliere kerken in al onze steden en dorpen;

2e. dat in elke particuliere kerk afzonderlijk moet nagegaan of de prediking er zuiver en de Sacramentsbediening er ongeschonden is; en dat die particuliere kerken, waar in de prediking de leugen de waarheid verdrong en het Sacrament in een ceremonie ont-aardde, als valsche kerken te verwerpen en te verlaten zijn; maar omgekeerd, die kerken, die nog zuivere prediking en goede Sacramentsbediening hebben, als kerken zijn te eeren;

3e. dat in het Synodaal bewind derwijls de leugen en de valsheid is ingedragen, dat het de zuivere prediking des Woords niet eert, noch ook aan de zuivere bediening der Sacramenten de hand houdt; maar integendeel de leugen eert en de Sacrament-ontheiliging in bescherming neemt; en op dien grond, voor zooveel het zich kerk noemt als valsche kerk is te verwerpen.“

Het is, bij een situatie als boven werd geteekend, dan ook volkomen verklaarbaar, dat wijlen Ds G. Doekes, die in zijn „De Moeder der geloovigen“ uitvoerig de

belijdenisartikelen over de Kerk had besproken in het „Geref. Theol. Tijdschrift“ van Februari 1913, dit schreef:

„Nog altoos zijn we wachtende op aanwijzing van deugdelijke gronden voor de dusgenaamde „pluriformiteit“ der Kerk, die men blijkbaar voor de aloude belijdenis van de eenheid der zichtbare, georganiseerde Kerk in de plaats tracht te schuiven. Zelfs hebben we, tot ons leedwezen, tot dusverre nog geen enkele ernstige poging kunnen waarnemen, om met de Confessie in de hand deze eventuele wijziging in het kerkbegrip als aannemelijk, veelmin als eisch der Heilige Schrift voor te stellen. En hierop afgaande heeft het er al den schijn van, dat er vooreerst ook nog niet heel veel van komen zal.“

De Gereformeerde Kerken hebben, volgens Ds Doekes, de eenheid der zichtbare kerk zonder enig bezwaar gehandhaafd. „Er is zelfs geen schijn of schaduw van twijfel te bespeuren bij de mannen der Hervorming.“

Naar ik meen, wachten we op een confessioneële fundeering van de „pluriformiteitsleer“ nog steeds!

H.

C. V.

HET BOEK VAN DE WEEK

Europa en de Oostersche ziel.

II.

Tegenover dezen Westerschen mensch stelt Sombart nu den Rus. Niet den bolsjewistischen Rus! Het bolsjewisme is immers niet Russisch! Dat is Westersch. Rusland is in het bolsjewisme onder den vloek van het Westen — men is altijd zoo bang, dat Europa door Rusland ten ondergang gevoerd zal worden. Rusland moet meer vreezen, dat Europa Rusland door het bolsjewisme vernietigt! Neen, dat bolsjewisme is niet Russisch. Het is de consequentie van een Europa, dat Rusland niet met rust kon laten en van een Rusland, dat meende Europeesch te moeten zijn, en niet inzag, dat het Aziatisch was. Rusland is een Aziatisch volk. Moskou is zijn hoofdstad, niet Petersburg. Het wordt niet gekarakteriseerd door stads-cultuur, maar door zijn oneindige steppen. Daardoor is de Rus aangelegd op mystiek, op religie, op universaliteit, op de eeuwigheid. De Russische mensch is precies aan den prometheischen mensch tegenovergesteld. Europa heeft systemen, Rusland niet. Europa wordt door normen beheerscht, Rusland niet. Europa werkt methodisch, Rusland is traag. Europa is aardsch, Rusland wendt zich naar den hemel, Europa wil heerschen, Rusland wil dienen, Europa wil genieten, Rusland geniet van het lijden, Europa jaagt naar cultuur, Rusland „verkomt met Wonne“, Europa brengt den heroischen mensch op het hoogtepunt, in Rusland wil de messiaansche mensch zijn triumpfen vieren.

Europa is de duivel voor Rusland. Daar gaat het om de zaak, in Rusland om den mensch. In Europa scheidt men alles, wat bijeen behoort, in Rusland verbindt men zelfs de tegenstellingen, Europa wil niet van zonde weten, en haat de leer der erfzonde, de Rus is liever slaaf dan zondaar en zegt telkens tot zichzelf: „Is uw schuld, tua maxima culpa, en hij zegt dat niet alleen van zijn eigen schuld, maar hij neemt ook de schuld van anderen op zich ieder van ons is schuldig voor allen en alles in de wereld, Dostojewski, de prometheische mensch kan niet anders dan ongodsdienstig zijn, de Rus moet God dienen.“

In dat heilige Rusland drong de Westersche mensch in. Hij bracht daar zelfs het bolsjewisme. Hoe kan Rusland zoo iets verdragen, hoe kan de steppenmensch dat stadsproduct verdragen? Dat vindt zijn oorzaak in de nihilistische stemming, die aan elken Rus eigen is. Hij haat de wereld, die hem verleidt. Moge die wereld ondergaan! Gods rijk moet komen, het rijk van satan moet ondergaan, deze wereld moet dies vernield worden. In het kapitalisme gaat de wereld onder, dat moet bloed en tranen kosten, maar anders geen wedergeboorte. Christus kon pas opstaan na den goeden Vrijdag, Rusland kan de wereld pas redden, als de wereld is doodgebloed. Het Westersche juk van het bolsjewisme ziet de Rus dan ook als de louteringskuur voor Rusland; de geboorteweeten van het rijk Gods, dat komt. En het komt ook inderdaad. Volgens Sombart is de religie in Rusland niet ondergegaan. De strijd tegen God is een bewijs, dat God erkend wordt. Europa negeert God, Rusland haat God, want het kan niet buiten God. Groote gedeelten van Rusland zijn nog godsdienstig, de communistische jeugd vraagt naar religie, de actie der goddeloozen wordt kunstmatig in stand gehouden enz. enz. Trouwens, de eeuwige rhythmië zal opleving van den godsdienst ten gevolge hebben. Indië keert altijd terug tot ascete, China altijd tot harmonie, in Rusland is de messiaansche ziel „zu Hause“.

Ja, Rusland zal zijn godsdienst terugvinden. De Johannesche mensch der liefde staat op en dan zal Rusland zijn wereldroeping vervullen. Europa gaat onder. De Europeesche cultuur is mislukt. Overal moet de prometheische mensch zijn fiasco erkennen. Straks komt de groote catastrofe. Een nieuwe wereldoorlog is onvermijdelijk. In dien

nieuwen wereldoorlog zal „Europa“ ondergaan. En dan zal de messiaansche mensch gaan heerschen; Rusland vervult zijn wereldtaak: „die Rückkehr Europas zum Christentum“. 179. Dat mogen we vrij gelooven. Het water overwint altijd de rots, de mannelijke cultuur van Europa zal overwonnen worden door de vrouwelijke ziel van Rusland: „eine neue Apocalypse naht mit Weltgericht und Auferstehung. Der prometheische Mensch ist schon vom Tode gezeichnet. Nun erstehe der johanneische Mensch“ (laatste woorden van het boek — een nieuwe apocalypse nadert, met wereldgericht en opstanding. De prometheische mensch is reeds door den dood geteekend. Nu staat de johanneische mensch op!)

We spraken over de bekorende gedachte van dit boek. Is het niet bekorend, dit ideaal? Europa zal den weg terug vinden tot God door Rusland, dat op het oogenblik God op het allerhoogst haat en tegt? Ach ja, het moet dan geschieden door bloed en tranen, en de Openbaringen van Johannes zullen in Europa voor een heel groot gedeelte vervuld worden, maar het einde is dan toch, dat Europa buigt voor God, dat het in liefde tot God ook den medemenschen weer liefheeft, en die terugkeert wordt tot stand gebracht door het volk, waarvoor wij nu vreezen, door het in naam en werkelijkheid atheïstische Rusland.

Men wordt eerst benauwd bij het lezen van Sombart's magistraal boek, maar dat is zijn bedoeling niet. Hij wil ons geloof geven. God regeert immers. Een eeuwige rhythmië is de baan van Zijn Raad! Na de verschrikkingen van „Europa“ de heerlijkheid van de Oost-Westelijke verzoening. God wordt geliefd en de menschen zullen de wereld vol maken van de nieuwe goddelijke orde.

Een bekorende gedachte — en wij zouden heel gaarne al het lijden op den koop toe nemen, we zouden zelfs onszelf gaarne offeren, als er dat Paschen uit mocht voortvloeien.

Alleen — hoe bekorend de gedachte ook is, we mogen ons met haar niet vleien.

Vooreerst: we gelooven niet in de Oostersche-gnostieke gedachte van de eeuwige rhythmië. We moeten ook het boek van Sombart zien als een symptoom van de strooming, die zich in Europa hoe langer hoe meer verbreidt, de bewuste terugkeer tot 't Oostersch denken. Als Schriftgeloovigen moeten we ons juist scherp verzetten tegen al de Oostersche motieven, die door theosofen en anderen verdedigd worden. Afwijzing van de gedachten van Sombart is een voortzetting van den strijd der Christelijke kerk aller eeuwen. Eeuwige rhythmië en het geloof van aanvaarden van het boek der Openbaringen van Johannes o.a. sluiten elkander ten eenenmale uit. Gode zij dank, er is niet een eeuwige rhythmië, het einde is bepaald in Gods Raad en het einde is de wederherstelling van hemel en aarde naar Gods eeuwige raadsplan, in de Heilige Schriften ons geopenbaard.

Dan: ook Sombart voorspelt den loop der geschiedenis. Wij gelooven, dat God in het boek der Openbaringen bijv. mededeelingen gedaan heeft over de toekomst, maar „God heeft met opzet gapingen aangebracht, opdat we verstaan zouden, dat bij alle geloof aan de waarachtigheid van het voorspeld, toch ook valt te rekenen op het verrassende element, op het onbekende, het onvermoede, het onberekenbare (K. Schilder, De Openbaring van Johannes en het sociale leven, pag. 82). We kunnen hetgeen God heeft laten verzegelen, niet bekend maken en de zegels niet verbreken.

Voorts, het ideaal, dat Sombart voor oogen staat, is een liefdevol Christendom, het Christendom, zooals men dat vindt in de brieven van Johannes, die daartoe worden losgemaakt uit het verband der gansche Schrift en bovendien dan nog zeer eenzijdig worden uitgelegd. Voor velen zal dat Christendom ideaal zijn, want rust en veiligheid en vrede schijnen dan in de wereld gewaarborgd te zijn en er is religie, maar de leer der apostelen is geheel anders. En de apostelen hadden den Geest van Jezus Christus. Die ook gekomen is om vuur op de aarde te werpen. Zeker, ook wij zijn vervaard, als we lezen van den strijd tegen God, die in Rusland gevoerd wordt, maar ook het liefde-Christendom is strijd tegen God, hoezeer Hij geëerd schijnt te worden. En dan dreigt nog het gevaar, dat de godsdienstige mensch denkt, dat het in orde is; de duivel is wel heel erg te vreezen, als hij komt als een engel des lichts. Men beproeve dan ook dezen geest, en deze geest maakt het wel heel gemakkelijk, waar hij telkens blijk geeft van zeer geringe waardeering voor het Oude Testament, om het maar njet scherper te zeggen.

En daarenboven; het blijkt wel heel duidelijk, dat Sombart de ware religie verwerpt. Hoe waardeerend spreekt hij over de groote mystieken als Eckehardt, Böhme, Angelus Silesius — rasche prometheische menschen als de Duitsche Gottgläubigen kunnen hem niet verbeteren. Mandel! Hoe begeesterd is hij voor de stille! Wat een minachting voor Calvijn: God is bij Calvijn volgens hem een reusachtige ingenieur, het Godsbeeld der Reformatoren zou Hebreuwsche, niet-christelijke trekken vertoonen. Calvijn's God gelijkt zelfs op den Allah der